

1. Obiekt

ZESPÓŁ PAŁACOWO - FOLWARCZNY Z PARKIEM

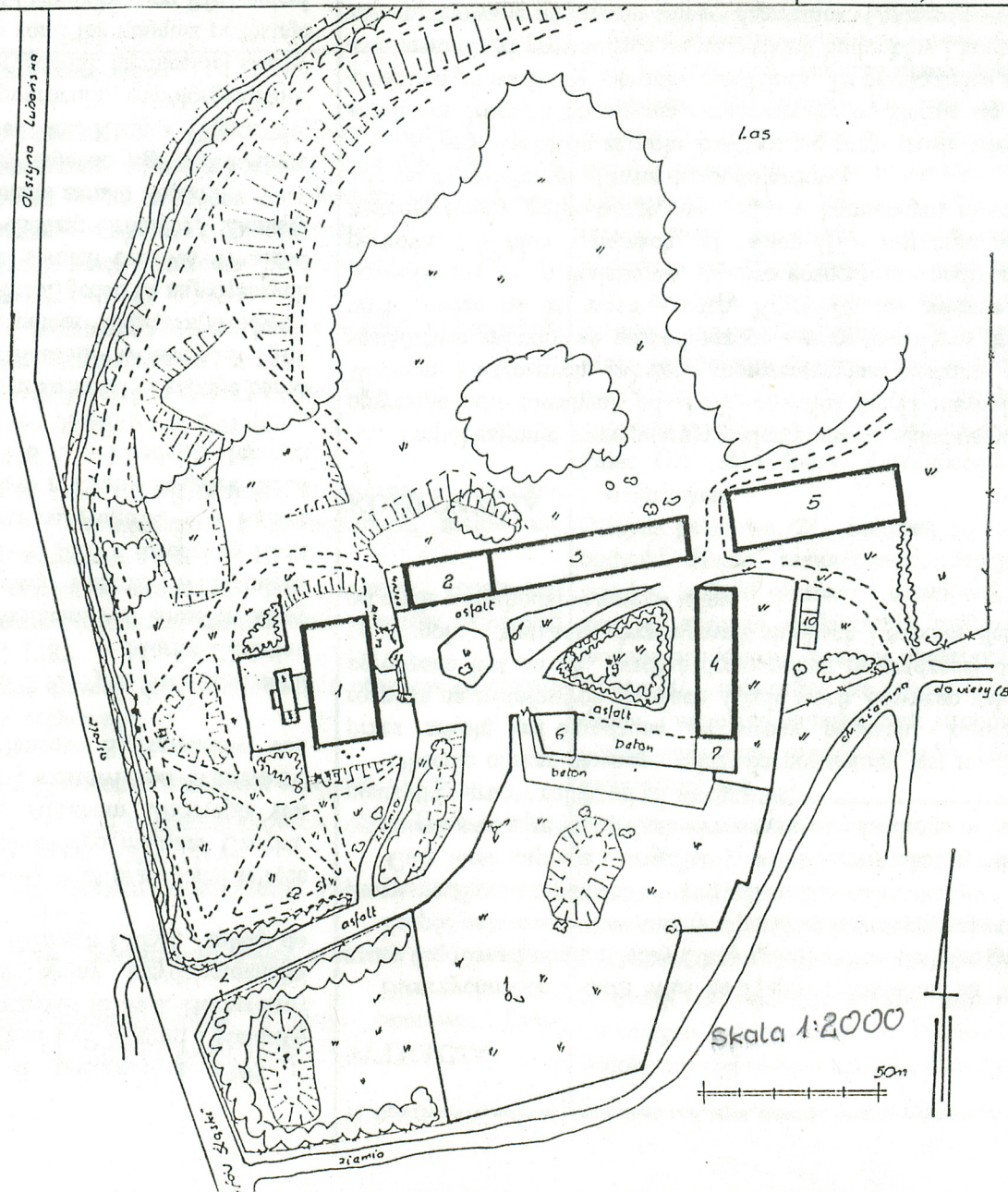
2. Czas powstania

2 poł. XVI w.,
XVIII w., XIX w.

3. Miejscowość

BIEDRZYCHOWICE

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

1. Pałac, ob. szkoła, budynek nr 20
2. Oficyna pałacowa,
ob. internat, biblioteka i bud. admin.
3. Bud. inwentarski, ob. magazyn
4. Bud. inwentarski, ob. magazyn
5. Stodoła
6. Garaż
7. Wiata
8. Wieża widokowa
9. Obelisk

4. Adres

nr 20
59 - 811 Biedzychowice
nr działki 32, 717, 517 (ark. 4)

5. Przynależność administracyjna

województwo **dolnośląskie**

powiat **Lubań Śl.**

gmina **Olszyna Lubańska**

6. Poprzednie nazwy miejscowości

**FREDERICHSDORF, FREDERSDORF,
FREDRICHSDORF /1409 r./,
FRIEDERSDORF am Queis**

7. Przynależność administracyjna przed 1. I. 1999 r.

województwo **jeleniogórskie**

gmina **Olszyna Lubańska**

8. Właściciel i jego adres

**Skarb Państwa - Starostwo Powiatowe
w Lubaniu, Wydział Infrastruktury
Społecznej, Aleja Kombatantów nr 2
58 - 800 Lubań**

AWRSP, ul. Mińska 60, Wrocław

9. Użytkownik i jego adres

**Zespół Szkół Żywnienia i Przemysłu
Spożywczego
59 - 811 Biedzychowice 20**

10. Rejestr zabytków

Pałac: Nr 793 data 14. XI. 1960

Park i Ogród: Nr 358/J data 04. 02. 1985

W. L. - 1762 z 18. 03. 2010

Najstarsza wzmianka o wsi pochodzi z 1305 r. Pierwszymi znanymi jej właścicielami byli Konrad i Heinrich von Spiller, którzy, w 1409 r., sprzedali folwark Bernardowi von Talkenberg. . Od czasów wojny trzydziestoletniej do 1815 r. teren ten, jako część Górnych Łużyc, należy do Saksonii.

Ok 1600 r., drogą dziedziczenia, wieś przechodzi w ręce rodu von Nostitz - właścicieli pobliskiego majątku Czocho. W 1651 r., obciążony długami, Abraham Christoph von Nostitz sprzedaje Biedrzychowice Ernestowi von Warnsdorf, a ten z kolei - w 1660 r. - Hansowi Sigismundowi von Festenberg - Pakisch.

Kolejnym właścicielem - w 1672 r. - jest Hans Christoph von Schweinitz., w latach 1700 - 1787 - Moritz Christian von Schweinitz. Potem Gottlieb Wilhelm von Bressler, który w 1810 r. sprzedał majątek swej siostrze Wilhelminie. Po jej śmierci, na mocy testamentu - w 1837 r. dziedziczy Hans von Bressler, a w 1843 r. - Johanna Augusta von Raiske / Raysky / z domu Bressler. W 1846 r. kupuje majątek radca trybunału Adolf Blumenthal, w 1856 r. - Friedrich Heinrich von Erhard.

W 1863 r. właścicielem, w wyniku spadku, zostaje baron Alexander Friedrich Wilhelm von Minutoli - Woldeck (1806 - 1887) - radca stanu w Legnicy, potem komisarz królewski dla Prowincji Śląskiej, prawnik, filozof, jeden z największych znawców i kolekcjonerów sztuki swoich czasów. W skład majątku, oprócz Biedrzychowic wchodzi: Grodnica, Zapusty i Zameczysko z romantycznymi ruinami zamku Rajsko.

Po śmierci barona dziedziczy majątek jego córka Anna, po drugim mężu hrabina von Pfeil und Klein - Ellgut.. Jej mężem był Dr Joachim znany podróżnik, współorganizator Niemieckiej Afryki Wschodniej, pracownik niemieckiej służby dyplomatycznej. W rękach rodziny von Pfeil majątek pozostaje do 1945 r. - jego ostatni właściciel Ortwin hr. von Pfeil poległ w Rosji w czasie II wojny światowej.

Po wojnie zespół przeszedł na własność państwa polskiego; od lat 60 - tych użytkowany jest przez Zespół Szkół Rolniczych, w 1999 r. przekształcony w Zespół Szkół Żywności i Przemysłu Spożywczego.

SYTUACJA

Biedrzychowice - duża wieś na Pogórzu Izerskim, na Wzgórzach Radoniowskich, rozciągnięta wzdłuż szosy Gryfów - Lubań, między Olszyną Lubańską /siedziba gminy/ a Gryfowem.

Zespół pałacowo - folwarczny z parkiem usytuowany jest w dolnej, pn.wsch. części wsi, po wsch. stronie szosy, na zboczu o pd.zach. ekspozycji stoku.

Cały teren zajmuje nieregularny, wieloboczny obszar, lekko wydłużony na osi pn. - pd. Teren od wsch. ogranicza szosa, za którą - zabudowa wsi; od pd.- droga polna, za którą rozwija się zabudowa wsi, od wsch. - nieużytki i grunty rolne, od pn.wsch. - las.

Obecnie obszar dawnego założenia podzielony jest między dwóch właścicieli. Część zach., użytkowana przez szkołę, jest ogrodzona od strony pd.wsch. - kamienny mur, od wsch. i narożnik pd.zach. - siatka rozpięta na metalowych słupkach. Część wsch. dawnego założenia - nieużytki i pozostałości dawnego sadu - ogrodzona jest od pd., wzdłuż drogi polnej prowadzącej do wieży widokowej /8/, usytuowanej na wsch. od zespołu - siatka na drewnianych słupkach i szpaler dębów. Pn. część parku, pozbawiona ogrodzenia, od wsch. przechodzi w masyw leśny.

KOMPOZYCJA

Zespół zajmuje nieregularny, rozległy obszar, składający się z kilku części, powiązanych kompozycyjnie, optycznie odizolowanych od siebie, również dzięki niewielkiemu zróżnicowaniu wysokościowemu terenu. Wzorem klasycznych założeń, reprezentacyjna siedziba właściciela /1/ znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowań gospodarczych - przy wspólnym dziedzińcu o kształcie zbliżonym do prostokąta, wydłużonego na osi wsch. - zach. Kompleks ten zajmuje środkową i wsch. część założenia. Od wsch. powiększony jest o dodatkowe, typowo gospodarcze podwórze. Na pn. od zabudowań rozciągają się tereny parkowe. Na zach. i pd.zach. od pałacu /1/ - starannie zakomponowany ogród ozdobny. Całą część pd. zajmują tereny gospodarcze, wygrozione kamiennym murem, lub siatka i szpalerem drzew, oddzielone od ogrodu ozdobnego główną drogą dojazdową.

Główny wjazd do zespołu znajduje się przy szosie wiejskiej, w pd.zach. części. Odchodząca od szosy asfaltowa droga, konturowana szpalerem drzew, kieruje się początkowo na wsch., na wysokości pałacu /1/ skręca na pn.wsch. - w kierunku dziedzińca. Tu przekształca się w główną drogę wewnętrzną, rozgałęzia się na asfaltowe alejki prowadzące do wszystkich budynków i konturujące ich fasady, zamykając regularne klomby zakomponowane na terenie całego dziedzińca. Opuszcza teren w pn.wsch. narożu dziedzińca, przez bramę (zachowany ceglany słup pd.) między budynkami gospodarczymi /3 i 4/; tu rozgałęzia się: odnoga pn., pierwotnie prowadząca do parku - nie istnieje, odnoga wsch. prowadzi na mniejsze podwórze gospodarcze i, jako droga o nawierzchni ziemnej, do gospodarczej bramy wjazdowej, usytuowanej w pd.wsch. fragmencie obecnego ogrodzenia. Dalej, jako zewnętrzna droga polna kieruje się na wsch. - do wieży widokowej /8/.

<p>14. Kubatura</p>	<p>15. Powierzchnia</p> <p>Całość ok. 7 ha</p> <p>Park i zespół szkolny łącznie - 4,68 ha</p> <p>Obszar szkoły: 2,1 ha, w tym wód ok. 0,13 ha</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>Reprezentacyjna siedziba właściciela z ogrodem ozdobnym, park, zabudowania gospodarcze, ogrody warzywne</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>szkoła, bud. administracyjno - mieszkalny, ogród, bud. gospodarcze, nie użytkowany park, nieużytki</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>Pałac /1/: Remonty i restauracja w latach 1966 - 1978: częściowa adaptacja wnętrza, zgodnie z wytycznymi WKZ: remont dachu i wymiana pokrycia dachowego, wymiana nie zabytkowych stropów, malowanie wnętrza, wymiana stolarki, instalacji wod.-kan. i c.o., remont tarasów. Prace prowadzone w oparciu o dokumentację:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Guerquin, B. Kozula, Inwentaryzacja wnętrza pałacu w Biedzychowicach, 1975 r., Archiw. Konserw. W Jeleniej Górze (A/A - 174) - B. Kozula, Inwentaryzacja małej architektury i detali pałacu w Biedzychowicach, 1974 r., Archiw. Konserw. W Jeleniej Górze (A/A - 173, 175) 1969 - 73 - konserwacja 10 obrazów olejnych pod kier. E. Petryńskiej 1976 r. konserwacja czterech obrazów olejnych - Z. Kozela. 1993 - remont dachu i blacharki. <p>Oficina pałacowa /2/ - remont w 1969 r., wg projektu technicznego.: wymiana stolarki okiennej, naprawa tynków wewnętrznych i zewnętrznych, malowanie, naprawa dachu, wymiana instalacji wod.- kan. i c.o.</p> <p>Budynki gospodarcze /3 i 4/ - remont w latach 60 - tych: wymiana konstrukcji dachowych i zmiana kształtu dachów, częściowe zamurowanie otworów okiennych i drzwiowych, wybiecie nowych.</p> <p>Stodoła/4/: wybiecie nowych wrót w elewacji pn., zamurowanie otworów okiennych w szczytach, uzupełnienie pokrycia dachowego.</p> <p>Dokumentacja budowlana - w Archiwum Konserwatorskim w Jeleniej Górze:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Budynki magazynowo - gospodarcze 1,2,3. Biedzychowice, opr. T. Jaworski, też dokumentacja fotograficzna - lata 60-te (A/A 1764) - Projekt budowlany - architektoniczny remontu i modernizacji. Pałac Biedzychowice opr. K. Wasiucione, 1997 r. (A/A 3177) - Projekt budowlany remontu tarasów - konstrukcja. Pałac w Biedzychowicach. - opr. K. Sałaciński, 1997 r. (A/A 3167) - Projekt uzupełniający. Części architektoniczne - mury oporowe. Pałac Biedzychowicach, opr. K. Wasiucione, 1997 r. (A/A - 3123) 		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Park i ogród: stan sanitarny drzew dobry, brak uszkodzeń mechanicznych oraz infekcji grzybowo - bakteryjnych. Pn. część parku, alejki, a także polana parkowa - zarośnięte przez dziko rosnącą roślinność zielną. W znacznie gorszym stanie są mury okalające zespół: nie remontowane, popękane, ze znacznymi ubytkami kamienia, prowizorycznie zabezpieczane siatką lub cegłą. Obecnie część pd. nie jest użytkowana: trawniki stan dobry, stawy zarośnięte, zanieczyszczone, szklarnie nie użytkowane. Teren wsch. podwórza porastają chwasty, a jego część wsch. funkcjonuje jako nieużytki. Również jako nieużytki funkcjonuje część należąca do AWRSP; wieża widokowa nie zabezpieczona podlega rujnacji. Nawierzchnia użytkowanych dróg - stan dobry. Mała architektura (tarasy, most, schody): stan średni; osiadanie zach. tarasu dolnego, uszkodzenia murów oporowych, osłabienie konstrukcji ścian i sklepień, uszkodzone posadzki i tynki oraz balustrada; uszkodzone tynki tarasu górnego. Pałac /1/: stan dobry. Zawilgocenie od strony fundamentów, uszkodzenia tynków zewnętrznych.</p> <p>Oficina pałacowa /2/ - budynek po remoncie; ubytki tynków zewnętrznych. Pozostałe budynki, dawno remontowane, ulegają dewastacji: uszkodzenia pokrycia dachowego, tynków, stolarki okiennej i drzwiowej. Zwłaszcza budynek gospodarczy /3/: spękania murów, znaczne uszkodzenia pokrycia dachowego powodujące zalewanie strychu wodami opadowymi, znaczne ubytki przeszkleń.</p> <p>Wieża /8/ - stan ruiny, nie zabezpieczona, narażona na dalszą dewastację: pozbawiona dachu, i wszelkiej stolarki, brak stropów, uszkodzone schody, spękania murów, znaczne ubytki zwłaszcza wokół otworów i w zwieńczeniu, uszkodzone zabytkowe elementy architektoniczne.</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Bieżące prace remontowe przy pałacu i towarzyszącej mu małej architekturze - pod ścisłym nadzorem konserwatorskim. Kapitałny remont budynków gospodarczych, a w pierwszej kolejności zabezpieczenie przed dalszą dewastacją; naprawa murów i ogrodzeń, oczyszczenie stawów, usunięcie chwastów i dziko rosnących krzewów.</p> <p>Z uwagi na wielkość obiektu należy uwzględnić możliwość udostępnienia terenów parkowych mieszkańcom wsi dla celów rekreacyjnych. Wymagane zabezpieczenie wieży widokowej i jej remont - pod ścisłym nadzorem konserwatorskim.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowania)

E. Sawińska, Karta architektury pałacu, 1993 r., Archiw. Konserw. w Jeleniej Górze
H. Wrabec, E. Jurkowska, H. Ciesielski, Park Biedrzychowice, 1978 r., Archiw.
Konserw. w Jeleniej Górze (A - 173)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst

Bożena Danielska 15.XI.1999 r.

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki

Bożena Danielska 15. XI. 1999 r.

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr.

Bożena Danielska 15.XI.1999 r.

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowania negatywów Narodowe Muzeum Rolnictwa w Szreniawie
Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

22. Bibliografia

J.G. Knie „*Alphabetisch - statisch - topographische Übersicht....*” 1845, s.137
G. Bürgel „*Chronik der Kirchengemeinde Friedersdorf a/Q..*” 1906 r.
A. Duncker „*Die ländlichen Wohnsitze, Schlösser und Residenzen in Preussischen Monarchie*” Berlin 1878 - 1880, Bd. XV, 877
"Schlesisches Güter Adressbuch", Breslau, 1891 r., 1894 r., 1905 r.,
1912 r., 1917 r., 1921 r., 1926 r., 1937 r.
H. Sieber „*Schlösser und Herrensitze in Schlesien*”, Frankfurt a/Main 1957, s.31
M. Starzewska, A. Ziomecka „*Aleksander Minutoli*” /w:/ M. Starzewska
„Kolekcjonerzy i miłośnicy”, Wrocław 1988 r., s.34 - 35
Prace konserwatorskie na terenie województwa wrocławskiego w latach 1945 - 1968,
pod red. J. Pilcha, Wrocław 1970, s. 86
Prace konserwatorskie na terenie województw jeleniogórskiego, legnickiego,
wałbrzyskiego, wrocławskiego w latach 1974 - 1978, Wrocław 1985 r., s. 11.

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsca przechowania sygnatury)

Erinnerung an Friedersdorf a/Q. - album fot. - 15 zdjęć - w większości wnętrza pałacu
Duncker, Bd. XV, 877 /litografia przedstawiająca elewację ogrodową z bramą do
zespołu./
Schlesische Kunstdenkmäler, Buch II. Liegnitz 1933 r. - rysunek E. Springera
przedstawiający elewację pd. pałacu

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

nr 1 - dalszy ciąg historii i opisu

nr 2 - dalszy ciąg opisu

nr 3 - spis materiału fotograficznego, plan orientacyjny, mapa niemiecka, materiał
fotograficzny

nr 4 - 7 - materiał fotograficzny

1. Miejscowość BIEDRZYCHOWICE	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZESPÓŁ PAŁACOWO - FOLWARCZNY Z PARKIEM	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) dalszy ciąg historii i opisu
---	---	---

HISTORIA c. d.

W 2 poł. XVI w. von Nostitzowie wzniesli w Biedrzychowicach renesansowy dwór. Budowę ukończył w 1580 r., wzmacniając ją wałami, fosą i wieżami obronnymi, Konrad von Nostitz. W 1702 r., z inicjatywy Moritza Christiana von Schweinitz, podjęto barokowa przebudowę. W 1730 r. wykonano barokowy wystrój elewacji i część wnętrza. Tę fazę budowlaną łączy się z osobą architekta Krzysztofa Hacknera. Prawdopodobnie wówczas ukształtowano ogród przed elewacją zach., na co wskazuje niewielki, regularny kształt, oraz bezpośrednie powiązanie, poprzez taras i schody, z rezydencją.

W 1846 - renowacja rozpoczęta przez Oswalda Blumenthala. Prace wokół budynku objęły zasypywanie fosy, zniwelowanie wałów; od pd.zach. powstaje park, połączony schodami z pałacem.

W latach 60-tych XIX w. - częściowa przebudowa zainicjowana przez Minutollego - z wykorzystaniem detali renesansowych zebranych w zabytkowych budowlach Śląska. Rozbudowanie parku w kierunku pn; do założenia włączono wówczas zalesione wzgórze, po stoku którego poprowadzono promenadę spacerową, zaś na szczycie uformowano rozległą polanę otoczoną drzewami. Na miejscu starego tarasu przy elewacji ogrodowej wzniesiono nowy, ujęty balustradami, zdobionymi wazonami i poprzedzony dwubiegowymi, kamiennymi schodami. W 1869 r. Aleksander Minutolli zbudował na wzgórzu, oddalonym na wsch. od pałacu, wieżę widokową - Woldeck-Thurm, w dowód wdzięczności dla stryja, po którym odziedziczył majątek. W elewacjach wykorzystano zabytkowe detale architektoniczne.

W 1890 r. - restauracja pałacu - głównie wnętrza.

Ogród ozdobny - XVIII w. - po 1730 r.; park typu swobodnego: 1 faza pd.zach. - 1846 r., 2 faza pn. - 60 - te lata XIX w.

Zespół folwarczny w obecnej formie powstał prawdopodobnie po przebudowie pałacu. Architektura budynków wskazuje na koniec XVIII i pocz. XX w. Na jednym z budynków widnieje data 1777/2, lecz z tego czasu najprawdopodobniej pochodzą jedynie mury obwodowe. Z dokumentacji fotograficznej wykonanej w 60-tych latach XX w. wynika, że obydwa budynki gospodarcze /3 i 4 / nakryte były wysokimi, naczółkowymi dachami.

W 1845 r. wieś posiada 1 pałac, 198 domów zamieszkiwanych przez 1266 mieszkańców, w tym 8 katolików. Ewangelicki kościół wzniesiony został w latach 1654 - 55. 2 ewangelickie szkoły. We wsi działa młyn olejowy, folusznik, warzelnia piwa, 77 stanowisk lnarskich, farbiarnia, 40 rzemieślników, 1 hurtownik, 7 straganiarzy. Hoduje się ok. 880 merynosów.

W 1876 r. i 1891 r. areał folwarku w Biedrzychowicach (właścicielem w 1891 r. - Bertha von Minuttolli - Woldeck) wynosi 192 ha, w tym: 157 ha upraw, 28 ha łąk, 4 ha pastwisk, 2 ha lasów, 1 ha nieużytków. Hodowane są 4 konie i 19 sztuk bydła.

W 1894 r. do majątku przyłączone zostają: gospodarstwo rolne w Klein Stöckigt i Steinbach. Dobra przejmuje, wymieniana jeszcze w 1926 r., Anna von Pfeil u. Klein - Ellgut, z domu Minutoli - Woldeck. Areał wzrasta do 200 ha: 157 ha upraw, 35 ha łąk, 7 ha lasów, 1 ha nieużytków.

W 1905 r. przyłączony zostaje majątek w Nowej Świdnicy, ale dopiero w 1912 r. areał wzrasta o 8, 5 ha - lasy.

W 1921 i 1926 r. areał wynosi 294 ha: 180,5 ha upraw, 38 ha łąk, 2 ha wód, 71,5 ha lasów, 2 ha nieużytków. Hodowane jest czarne bydło rasy oldenburskiej. W 1926 r. przyłączony zostaje majątek w Górnej Olszynie.

Właścicielem majątku w 1937 r. jest hrabia Ortwin von Pfeil - Minutolli, część pod zarządem Deutsche Bank. Areał nie ulega zmianie, w dzierżawę oddano 120, 5 ha. Hodowane jest czarne bydło rasy oldenburskiej.

Wkładkę założył: Bożena Danielska 15. XI. 1999 r.
(imię, nazwisko i data)

Miejsce przechowywania negatywów: Narodowe Muzeum Rolnictwa w Szreniawie

Część reprezentacyjna

Zajmuje pd.zach. fragment zespołu. Jest to pałac /1/, towarzyszący mu od zach. - ogród ozdobny, od pd. przedłużony w niewielki park. Główne wejście do pałacu, od strony dziedzińca gospodarczego usytuowanego na wsch. od budynku, zostało skomponowane w formie okrągłego podjazdu z owalnym trawnikiem pośrodku, z klombami kwiatowymi i grupą drzew - na osi głównego wejścia. Jest to optyczna przesłona, podkreślająca rozdział części gospodarczej i reprezentacyjnej.

Trójkondygnacyjny budynek pałacowy /1/, wzniesiony na osi pn. - pd. został lekko odsunięty od dziedzińca i oddzielony szeroką, suchą fosą, w której pograżone jest przyziemie budynku. Wsch. zbocze fosy umocnione zostało kamiennym murem oporowym, zwieńczonym kamienną, tralkową balustradą. Do głównego wejścia pałacu, znajdującego się na wysokości pierwszego piętra, przerzucono kamienny, jednoarkadowy most. Po jego bokach, po zboczu fosy, poprowadzono kamienne schodki, założone na łuku, prowadzące na dno fosy, ob. tworzące alejkę wzdłuż elewacji budynku. Wejście na most flankują dwa wysokie kamienne postumenty.

Spadek terenu w kierunku zach. od pałacu wykorzystany został na dwupoziomowe tarasy otoczone murem oporowym. Od pd. prowadzą do nich terenowe, kamienne schodki. Taras dolny - na szerokości niemal całej elewacji zach. - powstał dzięki osłonięciu wzniesionego terenu kamiennym murem oporowym, umocnionym kamiennymi, licowanymi cegłą, przyporami; naroża wysunięte zostały w formie sześciobocznych bastionów z parami przypór; całość tworzy ufortyfikowany fronton. Na poziomie tarasu, na osiach przypór umieszczono kamienne (i murowane) postumenty, zwieńczone wazonami; między nimi - ażurowa, niska balustrada z ceglanych kształtek.

Taras górny to przelotowe podcienie przylegające do lica elewacji. Z dolnego tarasu prowadzą tu dwa przeciwległe biegi kamiennych schodów w monumentalnej oprawie. Zewnętrzną barierę schodów tworzą kamienne postumenty. Balustrada tarasu to metalowa kuta kratownica, zamocowana na kamiennych i murowanych słupkach, stanowiących równocześnie cokoły pod rzeźby i wazony.

Przed murem oporowym dolnego tarasu - zagłębienie terenu, zapewne po dawnym stawie ozdobnym, obecnie wykorzystane jako trójkątny klomb, otoczony alejkami spacerowymi, zbiegającymi się przy dawnym wejściu reprezentacyjnym - na osi pałacu. Na pd. od ogrodu i pd. elewacji pałacu /1/, do drogi dojazdowej na dziedziniec rozwija się niewielki park z regularnymi, trójkątnymi klombami, konturowany - od pd.zach. - szpalerem drzew.

Właściwy park typu swobodnego rozbudowuje się na pn. i pn. wsch. od pałacu, przechodząc w maszyn leśny. W jego części zach. wyznaczono obecnie boiska sportowe szkoły. Pozostały teren nie jest użytkowany Granicę pn.zach. parku wyznacza wąski ciek wodny. W części pn. - teren opada na pn.zach. - na jego grzbiecie, wśród zieleni wysokiej - zachowane ślady polany parkowej i alejek.

Część gospodarcza składa się z dziedzińca gospodarczego wydłużonego na osi wsch. - zach., usytuowanego na wsch. od pałacu /1/, podwórza wsch. i terenów pd., częściowo wydzielonych kamiennym murem.

Dziedziniec otoczony jest wydłużonymi budynkami: na pierzei pn. są to: oficyna pałacowa, ob. internat, biblioteka i budynek administracyjny /2/ oraz, przylegający do jej elewacji wsch., wydłużony budynek gospodarczy, ob. nieużytkowany magazyn /3/. Pierzeję wsch. tworzy wydłużony budynek gospodarczy, ob. magazyn /4/; na jego pd. przedłużeniu wzniesiono wiatę /7/. Pierzeję pd. zamyka kamienny mur i, usytuowany na jego krańcu zach., współczesny garaż /6/. Teren dziedzińca, lekko nachylony w kierunku pałacu, przecinają asfaltowe alejki, prowadzące do wszystkich budynków i okalające regularne, konturowane krawężnikami i obsadzone żywopłotami, klomby. Na klombie wsch. - kamienny obelisk.

Na wsch. od dziedzińca znajduje się podwórze gospodarcze. Prowadzi doń asfaltowa droga z dziedzińca, która na podwórzu przekształca się w ziemną i wiedzie do pd.wsch. naroża - do metalowej bramy wjazdowej. Na pn. pierzei podwórza stoi duża stodoła /5/. Pierzeję zach. tworzy bud. gosp. /4/; do jego elewacji wsch. przylega murowany silos. Pozostały teren porastają chwasty. Na wsch. od podwórza - do ogrodzenia z siatki - nieużytki. Droga przecinająca podwórze, na zewnątrz zespołu prowadzi wzdłuż dawnego, nie istniejącego sadu i kamiennej wieży widokowej, usytuowanej wśród drzew.

Pd.zach. narożnik zespołu, tuż przy drodze dojazdowej do dziedzińca zajmuje prostokątny trawnik z owalnym stawem pośrodku, otoczony z trzech stron szpalerem drzew i ogrodzeniem z siatki, a od wsch. - kamiennym murem oporowym, zabezpieczającym wyżej położony taras gospodarczy. Pd.wsch., nieregularny w kształcie, rozległy, porośnięty trawą teren, w całości otoczony jest kamiennym murem. Pierwotnie, prawdopodobnie znajdowały się tu ogrody warzywne i staw hodowlany (zachowana niecka stawu); obecnie teren porasta trawa. W części pn. - szeroki, prostokątny, betonowy plac.

1. Miejscowość BIEDRZYCHOWICE	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZESPÓŁ PAŁACOWO - FOLWARCZNY Z PARKIEM	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) dalszy ciąg opisu
---	---	--

ARCHITEKTURA

Pałac, ob. szkoła, budynek nr 20 /1/ Ściany murowane z cegły i kamienia, obustronnie tynkowane; tynki zróżnicowane fakturalnie. Detal architektoniczny: ceramiczny (pilastry, szczyty, gzymsy), wypracowany w tynku i stiuku (płyciny podokienne, opaski okien, gzymsy, naczółki, głowice pilastrów, herby) oraz kamienny (portal gł., balustrady). Ściany wewnętrzne murowane z cegły, tynkowane. W piwnicach część obramień drzwi - z piaskowca.

Posadzki z płytek ceramicznych lub cementowe - w piwnicy; podobnie w sanitariatach i korytarzach górnych kondygnacji; w salkach 1 piętra - parkiety lub podłoga z płyt, na 2 piętrze podłogi z desek. Schody wewnętrzne: kręte z duszą, betonowe, ograniczone maszyną, kamienną balustradą z parapetową poręczą. - główne; tunelowa klatka schodowa z dwoma zabiegowymi biegami powrotnymi z podestami, stopnie kamienne; schody dwubiegowe powrotne, kamienne.

Pomieszczenia przyziemia nakryte są sklepieniami kolebkowymi i kolebkami z lunetami. Na 1 piętrze przeważają stropy fasetowe pokryte późnobarokową dekoracją stiukową o motywach roślinnych i geometrycznych. W sali na lewo od sieni strop fasetowy z nałożonymi wtórnie kasetonami z drewnianych listew. W pn. wsch. narożu sala przykryta sklepieniem kolebkowo - krzyżowym o koszowym wykończeniu kolebki. Nad biegami schodów - kolebki, nad podestami - przeszła krzyżowe, nad duszą - żaglaste z 4 wolutami i symbolem Trójcy Św. - pośrodku. Na drugim piętrze wszystkie pomieszczenia nakryte stropami fasetowymi; w dwóch - z dekoracją sztukatorską: profilowany pas wyznaczający symetryczne pola różnego kształtu - korytarz i - w sali na wprost klatki schodowej: róże, przecinające się pasy i wałki z elementami cęgowymi, roślinnymi, kratką regencyjną.

Stolarka okienna skrzynkowa dwudzielna sześciopodziałowa, z dwudzielnym nadświetleniem czteropodziałowym Drzwi płycinowo - ramowe, lub płytowe współczesne W kondygnacji przyziemia zachowanych kilka piaskowcowych, profilowanych obramień otworów drzwi - z czasów renesansu. Więźba dachowa drewniana, dwukondygnacyjna, jętkowo - krokwiowa. Dach kryty ceramiczną karpiówką podwójnie w koronkę.

Budynek trójkondygnacyjny, podpiwniczony, nakryty jest mansardowym dachem urozmaiconym lukarnami; na połaci wsch. - dwa piętra lukarn. Trzy osie fasady - elewacji wsch. - zwieńczone są trójkątnym naczółkiem. Główne wejście zaakcentowane balkonem o linii wklęsło - wypukłej, wspartym na wolutowych konsolach wieńczących pilastrów portal. Kondygnacja przyziemia nie jest widoczna od strony dziedzińca - posadowiona jest na dnie fosy; od strony ogrodu - zasłonięta tarasami. Bryła zwarta, symetryczna i monumentalna, wzbogacona przez dwupoziomowe tarasy, most i trójkondygnacyjną przybudówkę pn.(mieszczącą boczną klatkę schodową) zwieńczoną płaskim naczółkiem oraz trójpłaszczyznową, podcieniową ganek dźwigający balkon - przy elewacji pd.

Elewacje wzdłużne, jedenastoosiowe, krótkie - sześcioksiowe, skomponowane jednorodnie. Przyziemie - optyczny cokół budynku - poziomo boniowane, z podziałami pionowymi odpowiadającymi podziałom górnych kondygnacji (boniowane lizeny), przeprute jest prostokątnymi oknami w boniowanych obramieniach z kłincami w kluczach. Przyziemie wieńczy profilowany, wyładowany gzyms kordonowy . Piętra górne powiązane pojedynczymi lub zdwojonymi pilastrami , w porządku wielkim. Elementy wertykalne zrównoważone są przez rozbięcie międzypilastrów partii ściany dekoracją ramową, skomponowaną z bogato rozbudowanymi obramieniami okien. Bazą dla dekoracji okiennych są płaskie, uszakowe opaski z zewnętrznym rantem, w najprostszej wersji, zwieńczone muszlą. W innych wypadkach nadproże bywa zwieńczone prostym odcinkiem gzymsu (okna trzeciej kondygnacji elewacji zach. i skrajnych osi elewacji bocznych), lub falistym, profilowanym i wypukłym odcinkiem gzymsu (okna 2 kondygnacji fasady i elewacji zach. oraz skrajnych osi elewacji bocznych); nad oknami towarzyszącymi wejściu na taras zach. pojawiają się półkoliste naczółki; w oknie środkowym trzeciej kondygnacji fasady - segmentowy gzyms ozdobiony muszlą, różyczkami i kratką regencyjną. Dekoracji dopełniają liczne gzymsy oraz dekoracje szczytu wsch.: dwie tarcze herbowe na tle panopliów, a także dekoracje pozornego balkonu - na osi trzeciej kondygnacji elewacji zach.: wolutowe konsole flankują wspornik z głową kobiecą, otoczoną liśćmi akantu i przewijającymi się taśmami .

Pałac wzniesiony jest na rzucie regularnego prostokąta, z symetrycznie rozmieszczonymi wejściami - na osi poprzecznej. W zasadzie dwutraktowy lecz w części środkowej i pd., między trakty wprowadzono wąski korytarz. Pośrodku prostokątny hol zajmujący całą szerokość budynku, z klatką schodową w części pn.wsch.

Wkładkę założył: Bożena Danielska 15. XI. 1999 r.

(imię, nazwisko i data)

Miejsce przechowywania negatywów Narodowe Muzeum Rolnictwa w Szreniawie

Oficyna pałacowa, ob. internat, biblioteka i budynek administracyjny /2/ Ściany murowane z kamienia i cegły, otynkowane obustronnie; przypory kamienne; obramienia okien wypracowane w tynku; portal główny - piaskowiec. Sień nakryta dwoma przesłami sklepienia kolebkowo - krzyżowego, korytarz - kolebką z lunetami. Posadzka sieni i korytarza - ceramiczne kwadratowe płytki beżowe i bordowe, w dekoracyjnym układzie. Schody dwubiegowe powrotne, z prostokątnym podestem przerwany trzema stopniami; stopnie drewniane; biegi zamknięte w odrębnych klatkach schodowych zwieńczonych odcinkami kolebek, nad podestami - kwadratowe przesła krzyżowe; sklepienia klatki schodowej rozdzielone szerokimi gurtami. Na piętrze stropy płaskie i podłogi z desek. Więźba dachowa niedostępna. Na dachu ceramiczna karpiówka podwójnie w koronkę. Stolarka okienna - współczesna, jednodzielną. Drzwi współczesne płycinowe.

Budynek wzniesiony na rzucie prostokąta, wydłużonego na osi wsch. - zach., od wsch. przylega do niższego budynku gospodarczego /3/. Dwukondygnacyjny, nakryty wysokim, dwuspadowym dachem z zach. naczółkiem. Elewacje bez podziałów, zwieńczone profilowanym gzymsem; otwory okienne ujednolicone, wąskie, w kształcie stojącego prostokąta, ramowane gładkimi, taśmowymi opaskami. Dziewięcioosiowa fasada skomponowana symetrycznie, dośrodkowo: siedem osi środkowych - zbliżonych do siebie, skrajne - odsunięte. Pośrodku przyziemia - kamienny, prostokątny, uszakowy, profilowany portal drzwi, z trapezowatym zwornikiem w kluczu; drzwi dwuskrzydłowe, deskowo - listwowe, na zawiasach pasowych, opierane w jodełkę. Elewacja szczytowa wsch. czteroosiowa, symetryczna, na kamiennym cokole; w szczycie - trzy okna. Ośmioosiowa elewacja pn. wzmocniona została kamiennymi przyporami (4), między które - w części wsch. - wybudowano aneks sanitarny; między pozostałymi - okna.

Wnętrze przebudowane, dwutraktowe z prostokątną sienią pośrodku traktu pd. i wąskim korytarzem wsch. Klatka schodowa w trakcie pn.

Budynek gospodarczy, ob. magazyn /3/ - ściany murowane z kamienia i cegły, obustronnie tynkowane; przypory kamienne; dwoje drzwi arkadowych w kamiennych opaskach. Posadzki kamienne i wylewka cementowa. Strop odcinkowy na szynach stalowych i strop belkowy typu nagiego. Konstrukcja niskiego dachu - drewniana: krokwie wsparte na dwóch ścianach stolcowych. Końcówki krokwi pn. tworzą lekko wysunięty okap. Dach kryty eternitem. Otwory okienne wypełnione metalowymi krosnami wielopodziałowymi lub prowizoryczną stolarką drewnianą. Drzwi deskowo - listwowo - zastrzałowe.

Budynek parterowy, na rzucie prostokąta, mocno wydłużonego na osi wsch. - zach. Nakryty płytkim, dwuspadowym dachem; w połaci pd. - drewniana lukarna. W fasadzie nieregularnie rozmieszczono otwory okienne, nieco zróżnicowane w rozmiarach, zamknięte płytkim łukiem odcinkowym lub prostokątne; dwoje prostokątnych drzwi i dwoje drzwi arkadowych. Tylina elewacja wzmocniona kamiennymi przyporami (7) - w ścianie przeprute 4 otwory wentylacyjne (część wsch.), 5 niewielkich, prostokątnych okien różnych rozmiarów i 4 drzwi. Szczytowa ściana wsch. - ślepa.

Wnętrze podzielone na 7 pomieszczeń, zróżnicowanych w rozmiarach, w większości nakrytych stropem odcinkowym na szynach stalowych, wspartym na podciągach stalowych. W dużym pomieszczeniu wsch. strop oparty jest na ceglanych, mocno obniżonych poprzecznych gurtach, wykrojonych w cztery arkady, wsparte na parach żeliwnych kolumniek i murowanych, poprzecznych fragmentach ścian. Jedno niewielkie pomieszczenie nakryte zostało stropem belkowym typu nagiego.

Budynek gospodarczy, ob. magazyn /4/ murowany z kamienia, kryty płytkim dwuspadowym dachem pokrytym papą. (Pierwotnie budynek nakryty był wysokim, dwuspadowym dachem naczółkowym; szczyty w konstrukcji ryglowej z ceglany wypełnieniem).

Wzniesiony na rzucie wydłużonego prostokąta. W elewacji wsch. - 6 zamurowanych cęgła, kwadratowych okien i zamurowane drzwi. Pośrodku ściany pn. - prostokątne, dwuskrzydłowe wrota deskowo - listwowo - zastrzałowe; niski szczyt - drewniany. Do elewacji pd. przylega konstrukcja wiaty, oparta od wsch. o fragment kamiennego muru - pozostałość pd. części budynku. W kamiennej, odartej z tynków fasadzie zachowały się ślady po trzech arkadowych wrotach, drzwiach i 2 oknach (1 opaska kamienna). Obecnie ściana przepruta jest sześcioma, niewielkimi oknami. W oknach - metalowe, wielopodziałowe krosna, dwupoziomowe, lub drewniane żaluzje. Pośrodku górnej części ściany - dwie kamienne tablice: na lewej - tarcza herbowa, na prawej - data 1777/2.

Wnętrze jednoprzestrzenne, nakryte stropem belkowym typu nagiego na podciągach i słupach wspornych; dolna część słupów kamienna, górna - drewniana; jeden słup murowany z cegły.

Stodoła, ob. garaż maszyn rolniczych /5/ murowany z kamienia, z niewielkimi uzupełnieniami z cegły, otynkowany; gzyms wieńczący - kamienny; otwory okienne w kamiennych opaskach. Strop belkowy typu nagiego i otwarta konstrukcja dachowa - niesiona na tramach podpartych parami słupów i murami obwodowymi. Konstrukcja dachowa drewniana, dwukondygnacyjna; w dolnej kondygnacji dwie ściany stolcowe, usztywnione mieczami, podpierają belkę, na której stoi kalenicowa ściana stolcowa, związana z belką za pomocą długich zastrzałów. Dach kryty ceramiczną karpiówką, podwójnie w koronkę. Wrota deskowo - listwowo - zastrzałowe na zawiasach pasowych.

Wysoki budynek na rzucie prostokąta, nakryty dwuspadowym dachem naczółkowym; w dolnej części obu połaci - prostokątne załamania nad rzędem drewnianych otworów wentylacyjnych; w górnej części połaci pd. - trzy pojedyncze załamania nad prostokątnymi świetlikami. Fasada przepruta trzema arkadami wrót. W elewacji pn. dwoje wrót prostokątnych, między nimi pionowe szczeliny wentylacyjne. W przyziemiu zach. ściany szczytowej - ślad po zamurowanych wrotach; w szczycie - 5 niewielkich, kwadratowych otworów okiennych - zamurowanych. W szczycie wsch. - 5 kwadratowych blend w taśmowych opaskach, z rozetowymi otworami wentylacyjnymi pośrodku; w pd. części przyziemia - prostokątne wrota.

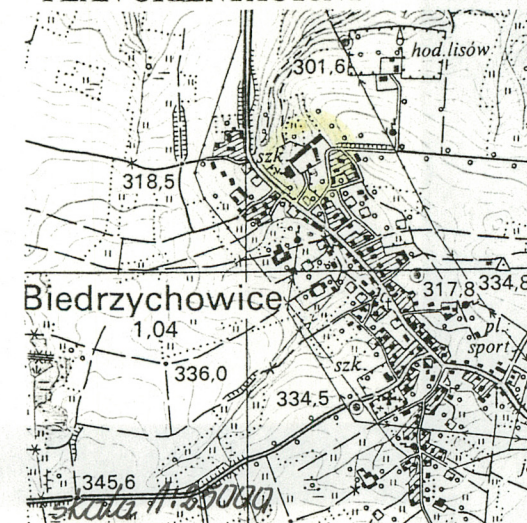
Wnętrze podzielone na dwie części różnej szerokości. Część zach., większa, nakryta stropem belkowym typu nagiego na dwóch podciągach drewnianych, podpartych drewnianymi słupami z mieczami; w części wsch. - otwarta więźba dachowa.

Wieża widokowa /8/ wzniesiona na rzucie kwadratu, trójkondygnacyjna, zwieńczona wyładowanym gzymsem podciętym profilowanymi kroksztynami. Wnętrze jednoprzestrzenne z pozostałością kamiennych krętych schodów na kamiennym rdzeniu. Obecnie brak sklepień i stropów oraz dachu. Ściany zewnętrzne murowane z kamienia, wewnętrzne - z kamienia i cegły. W budynku wykorzystano szereg elementów architektonicznych przeniesionych z zabytkowych budowli Śląska, między innymi kamienny, renesansowy portal pokryty płaskorzeźbioną dekoracją czy kamienny wykusz wsparty na potężnych wolutowych konsolach.

1. Miejscowość BIEDRZYCHOWICE	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZESPÓŁ PAŁACOWO - FOLWARCZNY Z PARKIEM	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) spis materiału fotograficznego, plan orientacyjny, mapa niemiecka, materiał fotograficzny
---	---	--

SPIS MATERIAŁU FOTOGRAFICZNEGO

1. Widok zespołu od pd.zach.
2. Główny wjazd do zespołu - od zach.
3. Widok dziedzińca od strony pd.zach.
4. Widok dziedzińca od strony wsch., z podwórza wsch.
5. Dziedziniec - widok od wsch.; na 1 planie kamienny obelisk /9/.
6. Słupy dawnej bramy do ogrodu, usytuowane na osi pałacu, na granicy zach. - od pd.wsch.
7. Widok pałacu /1/ od pd.zach.
8. Mur oporowy dolnego tarasu zach. - od pd.zach.
9. Most prowadzący do głównego wejścia pałacu /1/ - widok od pn.zach.
10. Główne wejście do pałacu /1/ , na 1 piętrze w elewacji wsch.
11. Środkowa część trzeciej kondygnacji fasady pałacu /1/; dekoracje szczytu.
12. Pd. elewacja pałacu /1/ - widok od strony parku pd.
13. Pałac /1/ - widok od pn.zach.
14. Pn. elewacja pałacu /1/ .
15. Pałac /1/ - renesansowa dekoracja w przyziemiu aneksu pn. klatki schodowej.
16. Oficyna pałacowa /2/ - fasada - widok od pd.zach.
17. Oficyna pałacowa /2/ - widok od pn.zach.
18. Oficyna pałacowa /2/ - widok od pn.wsch., z parku
19. Budynek gospodarczy /3/ na pierzei pn. dziedzińca - od pd.zach.
20. Budynek gospodarczy /3/ na pierzei pn. dziedzińca - od pn.zach.
21. Budynek gospodarczy /4/ na pierzei wsch. dziedzińca - od pd.zach.
22. Budynek gospodarczy /4/ - kamienna tablica w fasadzie
23. Budynek gospodarczy /4/ - widok od pn.wsch.
24. Stodoła /5/ - widok od pn.zach.
25. Stodoła /5/ - fasada - widok od pd.wsch.
26. Kamienny mur zamykający dziedziniec od pd. - widok od pn.zach.
27. Teren dawnego ogrodu warzywnego; w głębi - wyschnięty staw - widok od pn.zach.
28. Staw w pd.zach. części zespołu - widok od pn.
29. Ślad alei parkowej - widok od pd., ze wsch. części dziedzińca .
30. Wieża widokowa /8/ na wsch. od zespołu - widok od pd.wsch.
31. Renesansowy portal w przyziemiu wieży widokowej /8/.

PLAN ORIENTACYJNY**MAPA NIEMIECKA Z 1887 r.**Wkładkę założył: Bożena Danielska 15. XI. 1999 r.

(imię, nazwisko i data)

Miejsce przechowywania negatywów: Narodowe Muzeum Rolnictwa w Szreniawie

1.

2.

3.

4.

1. Miejscowość

BIEDRZYCHOWICE

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

**ZESPÓŁ PAŁACOWO - FOLWARCZNY
Z PARKIEM**

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

materiał fotograficzny

5.

6.

7.

8.

Wkładkę założył: Bożena Danielska 15. XI. 1999 r.
(imię, nazwisko i data)

Miejsce przechowywania negatywów: Narodowe Muzeum Rolnictwa w Szreniawie

9.

10.

11.

12.

13.

1. Miejscowość

BIEDRZYCHOWICE

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

**ZESPÓŁ PAŁACOWO - FOLWARCZNY
Z PARKIEM**

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

materiał fotograficzny

14.

15.

16.

17.

Wkładkę założył: Bożena Danielska 15. XI. 1999 r.
(imię, nazwisko i data)

Miejsce przechowywania negatywów Narodowe Muzeum Rolnictwa w Szreniawie

18.

19.

20.

21.

1. Miejscowość

BIEDRZYCHOWICE

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

**ZESPÓŁ PAŁACOWO - FOLWARCZNY
Z PARKIEM**

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

materiał fotograficzny

22.

23.

24.

25.

Wkładkę założył: Bożena Danielska 15. XI. 1999 r.
(imię, nazwisko i data)

Miejsce przechowywania negatywów Narodowe Muzeum Rolnictwa w Szreniawie

26.

27.

28.

29.

1. Miejscowość

BIEDRZYCHOWICE

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

**ZESPÓŁ PAŁACOWO - FOLWARCZNY
Z PARKIEM**

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

materiał fotograficzny

30.

31.

32. Zagłębienie po stawie ozdobnym przed elewacją zach. - ogrodową pałacu /1/

Wkładkę założył: Bożena Danielska 15. XI. 1999 r.
(imię, nazwisko i data)

Miejsce przechowywania negatywów Narodowe Muzeum Rolnictwa w Szreniawie